

Роман Кіндратюк

студент гр. ФФАМ-22,

Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль

Науковий керівник: к.е.н., доцент Анна Іванова

ТЕОРЕТИЧНИЙ БАЗИС ПОЄДНАННЯ ПОДАТКОВИХ ТА БОРГОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ ФІСКАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ

Сучасна макроекономічна теорія пропонує в основному два різних підходи до пояснення бюджетних обмежень. Один з них базується на теоремі Рікардо про еквівалентність, згідно з якою вплив податкового та боргового фінансування на державні видатки є ідентичним. Тому вважається, що зміни в методах фінансування не впливають на реальне споживання, інвестиції, виробництво чи багатство. Таким чином, державний борг трактується як форма оподаткування, відкладена в часі. Другий підхід базується на ідеї згладжування податків. Прихильники цього підходу вважають, що рівень оподаткування може викликати викривлення в поведінці економічних агентів і таким чином впливати на реальні показники, а постійний (згладжений) рівень податкових ставок запобігатиме таким викривленням. Другий підхід до бюджетних обмежень фокусується на правилах діяльності держави у сфері державних фінансів з урахуванням доцільності використання податкових та інших методів формування ресурсів державного бюджету за певних умов [1, с. 156].

Якщо необхідно профінансувати певну суму державних витрат, часто стоїть питання як розподілити ці кошти між податками та державними запозиченнями. У разі тимчасового збільшення державних видатків боргове фінансування є оптимальним, оскільки невеликі збільшення всіх майбутніх податкових ставок для фінансування процентних платежів спричиняють менший надмірний тягар, ніж єдине велике підвищення податкової ставки, яке буде потрібно для уникнути початкового збільшення державного боргу. Цей аргумент ігнорує надмірний тягар боргового фінансування, який виникає, якщо початковий запас капіталу менший за оптимальний (наприклад, через податки чи дохід від капіталу).

Автори фіскальної теорії дев'ятнадцятого століття відстоювали збалансованість бюджетів, але робили це з міркувань добросовісності та розсудливості, а не в результаті аналізу економічної ефективності. Збалансованим бюджетам також надавали перевагу спираючись на питання справедливості за «принципом вигоди» оподаткування, з метою змушення бенефіціарів державних витрат платити за ці видатки. К. Віксель (1896 р.) та інші вчені також підкреслювали, що принцип збалансованості бюджетів змушує політичний процес ретельніше зважувати витрати та вигоди від державних витрат.

Однак існує одна загальна лінія міркувань, яка наводить на протилежний висновок, що будь-яке тимчасове збільшення державних витрат має фінансуватися шляхом запозичень із збільшенням податків лише настільки, щоб фінансувати відсотки за збільшеним державним боргом. Цей висновок впливає зі спостереження, що надлишковий тягар оподаткування залежить від квадрата

податкової ставки. З цього випливає, що краще мати велику кількість невеликих приростів ставки податку з часом для фінансування процентних платежів, ніж одноразове велике підвищення ставки податку для фінансування початкових витрат.

Цей аргумент заперечує те, що збільшення державного боргу передбачає додатковий надмірний тягар. Якщо початковий запас капіталу є меншим за оптимальний (наприклад, через податки на дохід від капіталу), а збільшення державних запозичень ще більше зменшує запаси капіталу, боргове фінансування тягне за собою окремий надлишковий тягар, який слід чітко визнати при виборі між боргом і податками. Аналогічно, якщо відсоткова ставка за державним боргом, який уряд використовує для фінансування збільшених видатків (або граничного продукту капіталу, витісненого державними запозиченнями), перевищує ставку дисконту, яка підходить для міжчасового агрегування добробуту, боргові фінанси включають надлишковий тягар першого порядку.

Список використаних джерел:

1. Сідельникова Л. П. Податково-боргові стратегії формування бюджетних ресурсів держави : дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.08. Тернопіль: ТНЕУ, 2015. 620 с.